

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

САВАНЧУК ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

УДК 338.43:658.3:631.8

ДИСЕРТАЦІЯ

**ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН У
ПРОЦЕСІ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність: 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)
Галузь знань: економічні науки

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Т.М. Саванчук

Науковий керівник: **Плаксієнко Валерій Якович**, д.е.н., професор

Дніпро - 2018

АНОТАЦІЯ

Саванчук Т.М. Формування організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) – Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Дніпро, 2018.

У дисертації узагальнено економічну сутність та існуючі класифікаційні ознаки організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств та виділено його основні складові. Запропоновано під матеріально-технічним забезпеченням сільськогосподарських підприємств розглядати систему організаційно-економічних відносин, що формується на міжгосподарському та внутрішньогосподарському рівнях діяльності сільськогосподарських підприємств і спрямована на своєчасне й ефективне забезпечення виробничого процесу необхідними ресурсами в розрізі виокремлених складових (матеріальної, технічної, інфраструктурної та агросервісної) з метою одержання прибутку і вирішення соціальних та екологічних проблем. Проявом таких відносин є встановлення певних внутрішньогосподарських та міжгосподарських зв'язків, класифікація яких узагальнена та доповнена новими ознаками: за складовими забезпечення (за предметом), за напрямками діяльності сільськогосподарських підприємств та за функціями матеріально-технічного забезпечення.

Охарактеризовано особливості формування організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств в умовах модернізаційних змін національної економіки та розкрито методичні підходи до їх оцінки в системі

управління сільськогосподарських підприємств. Обґрунтовано необхідність розробки системної оцінки організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств, сутність якої полягає у встановленні системи показників за трьома системоутворюючими складовими: надходження, наявність і рівень забезпеченості матеріально-технічними ресурсами підприємства; ефективність забезпечення та рівень використання матеріально-технічних ресурсів; виконання договірних зобов'язань, з розрахунком 6 часткових системних показників (по два в розрізі кожної складової для оцінки технічного і інфраструктурного та матеріального забезпечення).

Проаналізовано пріоритетні чинники формування організаційно-економічних відносин у процесі матеріального та агросервісного забезпечення (обсяг придбання та ціни на ресурси). Констатовано, що при зростанні цін на всі матеріальні ресурси сільськогосподарські підприємства різко скорочують закупівлю ресурсів біологічного забезпечення, але залишаються відносно стабільними і навіть зростають обсяги придбання ресурсів агрохімічного забезпечення. Виявлено, що ресурси, на які у сільськогосподарських підприємств невисокий попит, закуповуються без зменшення обсягів навіть при зростанні цін.

Здійснено оцінку стану і тенденцій зміни технічного та інфраструктурного забезпечення сільськогосподарських підприємств, яка дозволила констатувати, що капітальні інвестиції в сільськогосподарських підприємствах мають тенденцію до зростання. При цьому, спостерігається одночасне скорочення наявності техніки та енергетичних потужностей в сільськогосподарських підприємствах як України так і Дніпропетровської області. Розраховано коефіцієнт відтворювальної спроможності прибутку і доведено, що у сільськогосподарських підприємств з'явилась можливість вести розширене відтворення, а отже і формувати організаційно-економічні відносини в технічному та інфраструктурному забезпеченні.

Окреслено етапи та ідентифіковано процедуру матеріально-технічного

забезпечення сільськогосподарських підприємств і констатовано, що матеріально-технічні ресурси надходять на досліджувані підприємства, в основному, на основі договорів постачання. Встановлено, що за всіма видами ресурсів, формуючи організаційно-економічні відносини у процесі матеріально-технічного забезпечення, сільськогосподарські підприємства мають ряд проблем, пов'язаних з вибором постачальників, відсутністю інформації про нові ресурси, контактів з виробниками та можливістю швидкого обміну інформацією з підприємствами регіону. Виокремлення зазначеного кола проблем дало можливість виокремити інформаційні запити системи управління досліджуваними відносинами для впровадження комплексного управління процесом їх формування на сільськогосподарських підприємствах.

Обґрунтовано організаційно-економічні засади міжгосподарської інтеграції у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств, шляхом створення регіонального інноваційного кластеру і розробленої структурно-організаційної моделі його функціонування. Доведено доцільність застосування кластерної політики для поліпшення досліджуваних відносин на основі розрахунку показників потенціалу кластеризації сільськогосподарських підприємств регіону за відомими та розробленими автором показниками (коефіцієнтом капітальних інвестицій та коефіцієнтом придбання технічних засобів). Проведено діагностику умов формування кластеру з матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств, яка дозволила визначити його потенційних учасників, організацію управління та аспекти діяльності. Проведений SWOT-аналіз діяльності кластеру з оцінкою факторів засвідчив позитивний потенціал його розвитку. Розрахунок економічного ефекту від діяльності запропонованого кластеру свідчить про прогнозне зниження витрат на встановлення відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств та отримання додаткового прибутку.

Запропоновано структурно-логічну схему формування цілісної системи інформаційного забезпечення управління організаційно-економічними відносинами у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств на основі розроблених автором підходів до формування інформаційних потоків та алгоритму їх аналізу. Основними передумовами створення зазначеної системи є дослідження зовнішнього середовища за визначеними етапами, побудова внутрішнього контролю за участі осіб, відповідальних за матеріально-технічне забезпечення та обліково-аналітична діяльність, що включає організацію обліку, відповідно до нормативних вимог та внутрішніх регламентів і визначення необхідних аналітичних процедур та інструментарію прийняття рішень.

Обґрунтовано елементи системи підтримки прийняття управлінських рішень з удосконалення організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств, які визначаються інформаційними запитами системи управління і включають елементи стратегічного й оперативного аналізу, що забезпечують визначення складу й структури наявних ресурсів та норм їх витрачання, обґрунтування вибору постачальників та системи управління закупівлями ресурсів для кожного їх виду, оцінку організаційно-економічних відносин та аналіз рівня витрат з матеріально-технічного забезпечення.

Доведено ефективність впровадження системи підтримки прийняття управлінських рішень з удосконалення організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств на основі даних підприємств, що впровадили запропоновану систему у практичну діяльність.

Ключові слова: організаційно-економічні відносини, матеріально-технічне забезпечення, сільськогосподарські підприємства, формування, управління, кластеризація, інформаційне забезпечення, система підтримки прийняття рішень.

SUMMARY

Savanchuk T.N. Formation of organizational and economic relations in the process of material and technical support of agricultural enterprises - Manuscript.

The dissertation for the degree of Candidate of Sciences (Economic) in the speciality 08.00.04 – Economy and management enterprises (by economic activity). – Dnipro State Agrarian and Economic University. Dnipro, 2018.

The dissertation summarizes the economic essence and existing classification features of organizational and economic relations in the process of material and technical support of agricultural enterprises and highlights its main components. It is suggested that the logistical support of agricultural enterprises should consider the system of organizational and economic relations formed on the inter-farm and inter-farm level of activity of agricultural enterprises and aim at timely and efficient provision of the production process with the necessary resources in the context of the isolated components (material, technical, infrastructure and agro-service) from the purpose of profit and the solution of social and environmental problems. The manifestation of such relationships is the establishment of certain inter-farm and inter-farm relations, the classification of which is generalized and supplemented by new features: for the components of the provision (by subject), by the activities of agricultural enterprises and for the functions of logistics.

The peculiarities of the formation of organizational and economic relations in the process of material and technical support of agricultural enterprises under the conditions of modernization changes of the national economy were described and methodological approaches to assessing their state in the system of agricultural enterprises management were revealed. The necessity of developing a systematic assessment of organizational and economic relations in the process of material and technical support of agricultural enterprises, the essence of which is to establish a system of indicators for the three components of the system: revenue, availability

and level of availability of material and technical resources of the enterprise, is substantiated. efficiency of provision and level of use of material and technical resources; performance of contractual obligations, with the calculation of 6 partial system indicators (two in terms of each component for the assessment of technical and infrastructural and material security).

The priority factors of formation of organizational and economic relations in the process of material and agro-service provision (volume of purchase and price of resources) are analyzed. It is stated that with the growth of prices for all material resources, agricultural enterprises sharply reduce the purchase of biological resources, but remain relatively stable and even increase the volume of acquisition of resources of agrochemical support. It was revealed that the resources for which agricultural enterprises have low demand are procured without reducing volumes even with the growth of prices.

The estimation of the state and trends of the change in the technical and infrastructural provision of agricultural enterprises was made, which made it possible to state that capital investment in agricultural enterprises tends to increase. At the same time, there is a simultaneous reduction of the availability of equipment and power facilities in agricultural enterprises of Ukraine and Dnipropetrovsk region. The coefficient of reproductive ability of profit has been calculated and it has been proved that agricultural enterprises have an opportunity to carry out expanded reproduction, and thus to form organizational and economic relations in technical and infrastructural provision.

The stages and identification of the procedure of material and technical support of agricultural enterprises are outlined and it is stated that material and technical resources come to the investigated enterprises, mainly on the basis of supply contracts. Established that all types of resources, forming organizational and economic relations in the process of material and technical support, agricultural enterprises have a number of problems associated with the choice of suppliers, the lack of information on new resources, contacts with producers and the ability to quickly exchange information with enterprises in the region. . The

isolation of this range of problems made it possible to isolate the information requests of the management system of the studied relations for the implementation of integrated management of the process of their formation at agricultural enterprises.

The organizational and economic principles of inter-farm integration in the process of material and technical support of agricultural enterprises are substantiated, by creating a regional innovation cluster and the developed structural and organizational model of its functioning. The expediency of application of cluster policy for improving the investigated relations is proved on the basis of calculation of parameters of clustering potential of agricultural enterprises of the region according to well-known and authored indicators (capital investment coefficient and technical fund acquisition coefficient). A diagnosis of the conditions for the formation of a cluster on material and technical support of agricultural enterprises was made, which allowed to identify its potential participants, the organization of management and aspects of the activity. The conducted SWOT-analysis of cluster activity with factor estimation has witnessed the positive potential of its development. The calculation of the economic effect of the activity of the proposed cluster indicates a projected decrease in the costs of establishing relations in the process of material and technical support of agricultural enterprises and obtaining additional profit.

It was proposed the structural and logical scheme of formation of the integrated system of information management of organizational and economic relations in the process of material and technical agricultural enterprises on the basis of author's developed approaches to the formation of information flows and algorithm for their analysis is proposed. The main preconditions for the creation of this system are the study of the environment at certain stages, the construction of internal control with the participation of persons responsible for material and technical support and accounting and analytical activities.

The elements of the system of support for making managerial decisions on improvement of organizational and economic relations in the process of material

and technical support of agricultural enterprises were substantiated, which are determined by the information requests of the management system and include elements of strategic and operational analysis that provide determination of composition and structure of available resources and norms of their spending, substantiation the choice of suppliers and the system for purchasing resources for each of their types, the assessment of organizational-ect On-line relations and analysis of logistics costs.

The efficiency of implementation of the support system for making managerial decisions on improving organizational and economic relations in the process of material and technical support of agricultural enterprises based on the data of enterprises that introduced the proposed system into practical activity has been proved.

Keywords: organizational and economic relations, material and technical support, agricultural enterprises, formation, management, clusterization, information support, decision support system.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Статті у монографіях:

1.Savanchuk T.N. Clusterization, as method of decision of problems of logistical support of agrarian enterprises. *The providing of sustainable development of agricultural sector for its innovative base: collective monograph / under the general editorship of G.Pavlova and L.Vasilieva. Science and Education Ltd (Registered in ENGLAND&WALES, Registered Number: 08878342) OFFICE 1, VELOCITY TOWER, 10 ST. MARY'S GATE, SHEFFIELD, S YORKSHIRE, ENGLAND,S14LR,2015.P.166-172 (0,40 д.а.).*

2. Саванчук Т.М. Інвентаризація як метод контролю в системі управління матеріально-технічним забезпеченням аграрних підприємств. *Фінансово-облікове забезпечення сталого розвитку аграрного сектора України: колективна монографія / за заг. ред. Л.І. Катан та Н.І. Демчук. Дніпро: Пороги, 2017. С. 507-517 (0,43 д.а.).*

3. Плаксієнко В.Я., Саванчук Т.М. Обліково-аналітичний супровід управління формуванням відносин в процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Наукові та прикладні аспекти удосконалення бухгалтерського обліку, економічного контролю та системи оподаткування: колективна монографія / за заг. ред. В.Я. Плаксієнка. Полтава, 2018. С. 9-24 (0,63 д.а., особисто автора – 0,43 д.а.).*

Особистий внесок – запропоновано напрямки обліково-аналітичного забезпечення управління відносинами в процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств та порядок їх реалізації.

Статті у наукових фахових виданнях:

4. Саванчук Т.М. Взаємовідносини між суб'єктами ринку матеріально-технічних ресурсів для сільськогосподарського виробництва. *Вісник ХНАУ. Серія «Економіка АПК і природокористування». Наукові засади реалізації аграрної політики в Україні. Харків: Вид-во ХНАУ, 2006. № 9. С.234-238 (0,41 д. а.).*

5. Саванчук Т.М. Матеріально-технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств – пріоритетний напрямок аграрної політики України. *Збірник наукових праць Луганського національного аграрного університету* (Серія «Економічні науки») / за ред. В.Г.Ткаченко. Луганськ: Вид-во ЛНАУ, 2006. № 61(84). С.123-126 (0,35 д. а.).

6. Саванчук Т.М. Міжгалузеві економічні відносини в системі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва. *Держава та регіони*. Серія: Економіка і підприємництво / за ред. О.І. Дація. Запоріжжя: Гуманітарний університет «ЗІДМУ», 2006. № 5. С. 257-259 (0,48 д. а.).

7. Саванчук Т.М. Складові матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств та його сутність. *Вісник Білоцерківського державного аграрного університету*: зб.наук.праць. Біла Церква, 2007. Вип.45. С. 59-62 (0,48 д. а.).

Статті у наукових фахових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз:

8. Саванчук Т.М. Інформаційне забезпечення управління процесом постачання в аграрних підприємствах. *Причорноморські економічні студії*. Науковий журнал. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. 2017. Випуск 15. С.115-120 (0,76 д. а.).

9. Саванчук Т.М. Динаміка зміни обсягів придбання та цін на ресурси матеріального забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Економічні науки». Херсон, 2018. Випуск 29. С. 233-245 (0,82 д. а.).

Праці апробаційного характеру:

10. Саванчук Т.М. Формування цінового механізму в галузі машинобудування. *Економіка і управління в промисловості*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., яка присвячена 70 річчю факультету економіки і менеджменту НМетАУ (Дніпропетровськ, 26-28.10.2005 р.). Дніпропетровськ: НМетАУ, 2005. Том.1. С. 37-38 (0,08 д.а.).

11. Саванчук Т.М. Механізм та форми економічних відносин в сфері матеріально-технічного забезпечення аграрного сектору. *Ринкові механізми управління економікою*: матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та здобувачів ННІЕ ДДАУ за підсумками науково-дослідної роботи у 2005 році (Дніпропетровськ, 02.03.2006 р.). Дніпропетровськ: ДДАУ, 2006. С.66-67 (0,12 д.а.).

12. Саванчук Т.М. Суть матеріально-технічного забезпечення аграрних товаровиробників. *Соціально-економічні проблеми регіонального розвитку*: Матеріали VIII науково-практичної конференції (Павлоград, 10.11.2006 р.). Павлоград: ЗПЕУ, 2006. С.258-259 (0,08 д.а.).

13. Саванчук Т.М. Стан і тенденції технічного забезпечення аграрних підприємств Дніпропетровської області. *Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку Придніпров'я*: матеріали I регіональної наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 26-28.02.2007 р.). Дніпропетровськ: ДДАУ, 2007. С.122-123 (0,11 д.а.).

14. Саванчук Т.М. Агросервіс в системі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників. *Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку регіонів*: тези доповідей III Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Сімферополь, 19.04.2007 р.). Сімферополь: НІЦ КІПУ, 2007. С.258-260 (0,08 д.а.).

15. Саванчук Т.М. Різновиди економічних відносин в сфері матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських виробників. *Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку Придніпров'я*: Матеріали II регіональної наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 26-28.02.2008 р.). Дніпропетровськ: ДДАУ, 2008. С.144-146 (0,07 д.а.).

16. Саванчук Т.М. Методика оцінки матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських виробників. *Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку Придніпров'я*: матеріали III регіональної наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 26-28.02.2009 р.). Дніпропетровськ: Друкарня ДДАУ, 2009. Т.1. С.38-39 (0,13 д.а.).

17. Саванчук Т.М. Бюджетування як елемент управління матеріальним забезпеченням. *Аграрна наука XXI століття: реалії та перспективи: матеріали II міжнародної наук.-практ. конф.* (Дніпропетровськ, 28.02.2012-01.03.2012). Дніпропетровськ: ДДАУ, 2012. Т 2. С. 46-47 (0,15 д.а.).

18. Саванчук Т.М. Застосування інструментарію контролінгу для управління матеріально-технічним забезпеченням. *Забезпечення сталого розвитку аграрного сектора економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: тези доповідей III Міжнародної наук.-практ. інтернет-конференції* (Дніпропетровськ, 30-31 жовтня 2012 р.). Дніпропетровськ: ТОВ «Квітка», 2012. Том 1. С.108-110 (0,15 д.а.).

19. Саванчук Т.М. Значення АВС-аналізу для управління матеріально-технічним забезпеченням аграрних підприємств. *Облік, аудит, оподаткування та звітність: наукові підходи, практичні аспекти та освітні пріоритети: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції*, (Дніпропетровськ, 14-16 травня 2013 р.). Дніпропетровськ: Видавець Біла К.О., 2013. С. 48-50 (0,17 д.а.).

20. Саванчук Т.М. Основні напрямки обліково-аналітичного забезпечення управління процесом постачання матеріальних ресурсів в аграрних підприємствах. *Аграрна наука XXI століття: реалії та перспективи: тези доповідей наук.-практ. конф.* (Дніпропетровськ, 25-24 лютого 2014 р.). Дніпропетровськ: ВПЦ «Гарант СВ», 2014. Том 1. С.38-39 (0,12 д.а.).

21. Саванчук Т.М. Дослідження способів розрахунків аграрних підприємств в процесі матеріально-технічного забезпечення. *Забезпечення сталого розвитку аграрного сектора економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (Дніпропетровськ, 30-31.10.2014 р.). Дніпропетровськ: ВПЦ «Гарант СВ», 2014. Т.2. С.25-26 (0,17 д.а.).

22. Саванчук Т.М. Використання показників оборотності для оцінки процесу матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств.

Забезпечення сталого розвитку аграрного сектора економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Дніпропетровськ, 29-30 жовтня 2015 р.). Дніпропетровськ: Типографія Стандарт» (ПП Бойко В.В.), 2015. Т. 1. С. 99-100 (0,14 д. а.).

23. Саванчук Т.М. Дослідження каналів надходження матеріально-технічних ресурсів на сільськогосподарські підприємства Дніпропетровської області. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 25-26.05. 2016 р.). Полтава: РВВ ПДАА, 2016. С. 63-65 (0,21 д.а.).

24. Саванчук Т.М. Значення аналітичної інформації про контрагентів для управління матеріально-технічним забезпеченням аграрних підприємств. *Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітняські аспекти*: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської наук.-прак. конф. (Дніпро, 30-31.03. 2017 р.). Дніпро: НМетАУ, 2017. С. 270-274. – URL: <https://nmetau.edu.ua/ua/mscience/i10/p2219> (дата звернення 30.04.2017) (0,39 д.а.).

25. Саванчук Т.М. Дослідження зовнішнього середовища функціонування аграрних підприємств в процесі їх матеріально-технічного забезпечення. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 20 квітня 2017 року). Полтава: РВВ ПДАА, 2017. Частина 2. С. 112-117 (0,19 д.а.).

26. Саванчук Т.М. Капітальні інвестиції як прояв відносин в процесі технічного та інфраструктурного забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітняські*

аспекти: Збірник наукових праць за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Дніпро, 29-30 березня 2018 р.). Дніпро: НМетАУ, 2018. С. 598-604. URL: https://nmetau.edu.ua/file/conf-nmetau_accounting_2018.pdf (дата звернення 28.04.2018) (0,21 д.а.).

27. Саванчук Т.М. Формування витрат в процесі управління матеріально-технічним забезпеченням сільськогосподарських підприємств *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Полтава, 20.04.2018 р.). Полтава: ПДАА, 2018. С.351-354 (0,19 д.а.).

28. Саванчук Т.М. Інформаційні запити системи управління формуванням відносин в процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств*: тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Дніпро, 10-11 травня 2018 р.) – Дніпро: ННІЕ, 2018. С.126-129. URL: <https://www.dsau.dp.ua/ua/page/konferenc-2018-r.html> (дата звернення 01.06.2018) (0,10 д.а.).

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН У ПРОЦЕСІ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	13
1.1. Суть і зміст економічних відносин сільськогосподарських підприємств у процесі матеріально-технічного забезпечення	13
1.2. Формування організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення: ретроспектива та сучасність	35
1.3. Методичні підходи до оцінки організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення в системі управління сільськогосподарських підприємств	54
Висновки до першого розділу	69
РОЗДІЛ 2. МОНІТОРИНГ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ТА СТАНУ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	72
2.1. Пріоритетні чинники формування організаційно-економічних відносин у процесі матеріального та агросервісного забезпечення	72
2.2. Наявність ресурсів та капітальні інвестиції як прояв організаційно-економічних відносин у процесі технічного та інфраструктурного забезпечення	102
2.3. Ідентифікація процедури матеріально-технічного забезпечення в сільськогосподарських підприємствах	129
Висновки до другого розділу	150
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН У ПРОЦЕСІ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	154
3.1. Інноваційність організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення на засадах кластеризації	154
3.2. Інформаційне забезпечення та системна оцінка організаційно-економічних відносин сільськогосподарських підприємств	177
3.3. Система підтримки прийняття рішень з удосконалення організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств	199
Висновки до третього розділу	226
ВИСНОВКИ	229
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	234
ДОДАТКИ	263

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

МТЗ – матеріально-технічне забезпечення

МТР – матеріально-технічні ресурси

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток сільськогосподарських підприємств в Україні, спрямований на підвищення економічної ефективності виробництва аграрної продукції та організацію екологічно безпечного виробничого процесу, неможливо здійснювати без їх належного матеріально-технічного забезпечення. Зміни, які відбуваються в агропромисловому комплексі України, зумовлюють необхідність пошуку шляхів забезпечення сільськогосподарських підприємств матеріально-технічними ресурсами, що не можливо без формування організаційно-економічних відносин, які опосередковують надходження відповідних ресурсів до сільськогосподарських підприємств.

Ефективність всього аграрного виробництва в значній мірі залежить від стабільності та своєчасності забезпечення конкретних сільськогосподарських підприємств необхідними матеріально-технічними ресурсами. Постійні зміни зовнішнього середовища функціонування виробників сільськогосподарської продукції, недостатність вільних фінансових ресурсів, відсутність належного методичного забезпечення управління процесом матеріально-технічного забезпечення призводить до формування нестійких економічних зв'язків з постачальниками матеріально-технічних ресурсів та до їх низької ефективності. В таких умовах питання формування організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств потребує поглибленого вивчення як на внутрішньогосподарському так і на міжгосподарському рівнях.

Проблеми матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств та їх інвестиційної привабливості в умовах розвитку ринку знайшли достатнє відображення у наукових працях багатьох вітчизняних вчених-економістів, таких як: Я.К. Білоусько, І.І. Вініченко, Н.І. Демчук, О.В. Гончаренко, В.В. Іванишин, Ю.О. Прус, П.М. Макаренко, П.О. Мосіюк, Г.М. Підлісецький, П.Т. Саблук, В.П. Ситник, В.М. Трегобчук,

М.Й. Хорунжий, Г.В. Черевко та інших.

Дослідженням проблемних питань організації, управління, оцінки, побудови організаційно-економічних відносин та підвищення економічної ефективності матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств в цілому чи окремих його складових присвячені праці як українських, так і іноземних науковців. Серед них: В.Я. Плаксієнко, О.П. Величко, О.В. Олійник, О.В. Ульяновченко, Л.І. Катан, Г.Є. Павлова, Л.М. Березіна, С.Ю. Хамініч, В.І. Перебийніс, Р.М. Безус, П.Р. Енгелгард, Г. Рід, Х. Вернер та інші.

Разом з тим, не всі аспекти визначеної проблематики до кінця вирішені. Зокрема, недостатньо розкриті питання, пов'язані з визначенням складових матеріально-технічного забезпечення та виділенням різновидів організаційно-економічних відносин, що формуються в процесі його здійснення. Потребує обґрунтування сукупність організаційних заходів на рівні регіону, які сприятимуть поліпшенню матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств. Подальших розробок вимагає інформаційне забезпечення управління організаційно-економічними відносинами у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств та система підтримки прийняття рішень з удосконалення таких відносин. До цього часу не розроблено методичних засад системної оцінки організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств. Актуальність окресленого кола проблем, недостатнє їх дослідження та висвітлення в економічній літературі зумовили вибір теми дослідження, її теоретичну та практичну значимість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Дніпровського державного аграрно-економічного університету за темами «Фінансове забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України» державний реєстраційний номер 01114U006058 (01.2014р.-12.2018р.) та

«Організаційно-методичні засади обліку, звітності і контролю у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» державний реєстраційний номер №0116U003135 (01.2016р.-12.2020р.) у межах яких розроблено методичний інструментарій системної оцінки організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств, обґрунтовано елементи системи підтримки прийняття управлінських рішень з удосконалення зазначених відносин та теоретико-методичні засади групування витрат з матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає у розробці теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій з формування організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Для досягнення мети були поставлені та вирішені наступні завдання:

- узагальнити економічну сутність та існуючі класифікаційні ознаки організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств та виділити його основні складові;

- охарактеризувати особливості формування організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств в умовах модернізаційних змін національної економіки та розкрити методичні підходи до їх оцінки в системі управління сільськогосподарських підприємств;

- проаналізувати пріоритетні чинники формування організаційно-економічних відносин у процесі матеріального та агросервісного забезпечення;

- оцінити стан та тенденції зміни технічного й інфраструктурного забезпечення сільськогосподарських підприємств;

- окреслити етапи та ідентифікувати процедуру матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств;

- розробити напрями вдосконалення міжгосподарських організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств на засадах кластеризації;

- запропонувати структурно-логічну схему формування цілісної системи інформаційного забезпечення управління організаційно-економічними відносинами у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств та розробити методичні засади їх системної оцінки;

- обґрунтувати елементи системи підтримки прийняття управлінських рішень з удосконалення організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Об'єктом дослідження є формування організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних засад формування організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Методи дослідження. У процесі виконання дисертаційної роботи були використані загальнонаукові методи досліджень, діалектичний та історичний підходи наукового пізнання, інструментарій структурно-функціонального й системного аналізу. Зокрема, для вирішення поставлених завдань використовувались наступні методи: абстрактно-логічний (при формулюванні теоретичних узагальнень і висновків), монографічний та діалектичний (при вивченні формування організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення в умовах модернізаційних змін економіки), системного аналізу (при аналізі надходження та використання ресурсів за окремими складовими матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств), економіко-статистичний (при виявленні тенденцій та закономірностей зміни рівня матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств), графічний

(для характеристики динаміки та структури змін окремих показників).

Інформаційну базу дослідження сформували наукові розробки вітчизняних і зарубіжних вчених, нормативні акти, статистичні дані Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Дніпропетровській області та дані поточного обліку і звітності сільськогосподарських підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств як на внутрішньогосподарському так і міжгосподарському рівнях.

Важливими результатами, що характеризують новизну досліджень та розкривають повноту й зміст дисертаційної роботи є наступні:

вперше:

- розроблено методичний інструментарій системної оцінки організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств, який ґрунтується на визначенні інтегрального показника за трьома системоутворюючими складовими (надходження, наявність і рівень забезпеченості матеріально-технічними ресурсами підприємства; ефективність забезпечення та рівень використання матеріально-технічних ресурсів; виконання договірних зобов'язань);

удосконалено:

- трактування категоріального змісту поняття «матеріально-технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств», під яким, на відміну від поширених, запропоновано розглядати систему організаційно-економічних відносин, що формується на міжгосподарському та внутрішньогосподарському рівнях діяльності сільськогосподарських підприємств і спрямована на своєчасне й ефективне забезпечення виробничого процесу необхідними ресурсами в розрізі виокремлених

складових (матеріальної, технічної, інфраструктурної та агросервісної) з метою одержання прибутку і вирішення соціальних та екологічних проблем;

- організаційно-економічні засади міжгосподарської інтеграції у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств, які, на відміну від існуючих, запропоновано формувати за допомогою регіонального інноваційного кластеру і розробленої структурно-організаційної моделі його функціонування;

- управлінський інструментарій реалізації організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств, який, на відміну від поширених, доповнено елементами оперативного й стратегічного аналізу, що забезпечують визначення складу й структури наявних ресурсів та норм їх витрачання, обґрунтування вибору постачальників, аналіз рівня витрат з матеріально-технічного забезпечення;

- теоретико-методичні засади групування витрат з матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств, принциповою ознакою яких є ідентифікація їх місця й обсягу у системі управління підприємством за встановленими різновидами, що сприятиме оперативності й достовірності контролю і обліку;

дістали подальшого розвитку:

- систематизація класифікаційних ознак організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств, серед яких виділено: складові забезпечення (за предметом), напрями діяльності сільськогосподарських підприємств, функції матеріально-технічного забезпечення;

- методичний підхід оцінки потенціалу кластеризації сільськогосподарських підприємств регіону, який доповнено коефіцієнтами капітальних інвестицій й придбання технічних засобів та адаптацією SWOT-аналізу до визначення перспектив розвитку кластеру сільськогосподарських підприємств з матеріально-технічного забезпечення;

- пропозиції з формування й розвитку системної основи інформаційного забезпечення управління організаційно-економічними відносинами в процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств за допомогою встановлених передумов і складових формування інформаційних потоків та алгоритму їх аналізу.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційної роботи полягає в розробці й обґрунтуванні теоретичних і практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Рекомендації щодо обґрунтування організаційно-економічних засад міжгосподарської інтеграції у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств на засадах кластеризації прийнято до впровадження при реалізації регіональних програм Управління агропромислового розвитку Дніпропетровської ОДА (довідка № 57-05/265 від 14.05.2018 р.). Система підтримки прийняття рішень з удосконалення відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств впроваджена у діяльність СФГ «Катерина» Криничанського району Дніпропетровської області (довідка № 21 від 14.03.2018 р.). Системну оцінку організаційно-економічних відносин у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств запроваджено у діяльність ТОВ «Гуляйпілля» Криничанського району Дніпропетровської області (довідка № 17 від 16.04.2018р.). Групування витрат, пов'язаних з матеріально-технічним забезпеченням сільськогосподарських підприємств у системі управління підприємством використовується С(Ф)Г «Н.Ю.П.» Криничанського району Дніпропетровської області (довідка № 10 від 25.04.2018 р.). Пропозиції відносно формування цілісної системи інформаційного забезпечення управління організаційно-економічними відносинами у процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств дістали позитивну оцінку та використані С(Ф)Г «Іванково» Криничанського району

Дніпропетровської області (довідка № 12 від 26.02.2018 р.).

Результати дисертаційної роботи використовуються в навчальному процесі Дніпровського державного аграрно-економічного університету при викладанні таких дисциплін: «Економічний контроль», «Контролінг», «Управлінський облік», «Економіка підприємств» (довідка № 44-11-574 від 15.05.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є завершеною самостійно виконаною науковою роботою. Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист одержано здобувачем особисто та відображено в опублікованих працях.

Апробація одержаних результатів дослідження. Основні положення дисертації доповідались, обговорювались і дістали позитивну оцінку на міжнародних науково-практичних і наукових конференціях, зокрема: «Економіка і управління в промисловості» (Дніпропетровськ, 2005 р.), «Соціально-економічні проблеми регіонального розвитку» (Павлоград, 2006 р.), «Аграрна наука XXI століття: реалії та перспективи» (Дніпропетровськ, 2012 р.), «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектора економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» (Дніпропетровськ, 2012, 2014, 2015 р.), «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством» (Полтава, 2016, 2017 р.) та всеукраїнських, регіональних і вузівських конференціях: «Ринкові механізми управління економікою» (Дніпропетровськ, 2006 р.), «Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку Придніпров'я» (Дніпропетровськ, 2007, 2008, 2009 р.), «Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку регіонів» (Сімферополь, 2007 р.), «Облік, аудит, оподаткування та звітність: наукові підходи, практичні аспекти та освітні пріоритети» (Дніпропетровськ, 2013 р.); «Аграрна наука XXI століття: реалії та перспективи» (Дніпропетровськ, 2014 р.), «Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітянські аспекти» (Дніпро, 2017, 2018 р.);

«Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством» (Полтава, 2018 р.), «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» (Дніпро, 2018 р.).

Публікації. За матеріалами проведених досліджень опубліковано 28 наукових праць загальним обсягом 7,62 д.а., із них у наукових фахових виданнях 6 робіт, у тому числі 2 статті у виданнях України включених до міжнародних наукометричних баз, 3 статті у колективних монографіях, в тому числі 1 стаття у міжнародній колективній монографії та 19 робіт – у збірниках тез науково-практичних конференцій. Особисто автору належить 7,42 д.а.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг основного тексту дисертації складає 233 сторінки комп'ютерного тексту, містить 44 таблиці, 40 рисунків. Дисертація містить 15 додатків на 27 сторінках. Список використаних джерел включає 263 найменування на 29 сторінках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абалкин Л. Роль государства в становлении и регулировании рыночной экономики. *Вопросы экономики*. 1997. №6. С.4-12.
2. Аграрной реформе комплексное решение: монографія / под руков. и общ. ред. проф. В.Г. Ткаченко и проф. В. И. Богачева. Луганськ: «Книжковий світ», 2001. 144с.
3. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку. Інформаційно-аналітичний збірник (випуск 5) / за ред. П. Т. Саблука та ін. К: ІАЕ УААН, 2002. 647с.
4. Аналіз господарської діяльності підприємств: плануємо ефективну роботу в наступному році: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / головний редактор О. Целуйко. Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2013. № 23. 110 с.
5. Аналіз господарської діяльності як інструмент прийняття рішень: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / головний редактор О. Целуйко. Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2010. № 10. 92 с.
6. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: підручник. 2-ге вид., доп. і переробл. К.: КНЕУ, 2002. 624с.
7. Артеменко О.О. Тенденції зміни потреби в сільськогосподарській техніці в аграрних підприємствах Харківської області. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2014. Вип. 150. С. 67-74. URL: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_150/10.pdf (дата звернення 28.04.2016).
8. Атамас П.Й. Управлінський облік: навчальний посібник. Атамас. – К: Центр навчальної літератури, 2006. 440с.
9. Бакум В.В. Методологія розробки агропромислових кластерних утворень регіону. *Економіка АПК*. 2009. № 4. С. 38-44.

10. Бакун В.В. Самоорганізація в агропромислових регіональних кластерах. *Економіка АПК*. 2009. № 1. С. 21-27.
11. Баланс основних засобів України за 2012 рік / Державна служба статистики України. Київ, 2013. – URL: [//www.ukrstat.gov.ua/](http://www.ukrstat.gov.ua/) (дата звернення 20.07.2017).
12. Безродна Т.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття. *Вісник Східноукраїнського нац. ун-ту ім. В. Даля*. 2008. № 10 (128). Ч. 2. – URL: http://www.nbuuv.gov.ua/portal-/Soc_Gum/VSUNU/2008_10_2/bezrodna.pdf (дата звернення 17.05.2017).
13. Безус Р.М. Фінансове забезпечення оновлення матеріально-технічної бази аграрних підприємств за допомогою лізингу. *Економіка та держава*. 2008. № 10. С.34-36.
14. Березина Л.М. Принципы эффективности организационно-экономических отношений предприятий АПК Украины. *Международная научно-практическая конференция «Государство, политика, социум: вызовы и стратегические приоритеты развития»* (г.Екатеринбург, 27 ноября 2014 г.). Екатеринбург: Уральский институт управления, 2014. С. 45-47. – URL: http://www.uara.ru/media/uploads/attachment/source/2014/11/sbornik_2.pdf (дата звернення 27.05.2016).
15. Березина Л.М. Формування екологічно орієнтованого механізму відносин підприємств АПК. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки*. 2014. № 9. С. 131-135. URL: <http://www.irbis-nbuuv.gov.ua> (дата звернення 17.11.2015).
16. Биба В.В., Махичева В.П. Матеріально-технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств України. *Економіка і регіон. ПолтНТУ*. 2017. № 5. С. 69-74. URL: <http://77.121.11.9/bitstream/Polntntu/2904/1/Биба.pdf> (дата звернення 20.12.2017).
17. Білоусько Н.Л. Забезпеченість сільського господарства основними засобами в умовах трансформаційних процесів. *Сталий розвиток*

економіки. 2013. № 2 (19). С. 305-308. – URL: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_150/10.pdf (дата звернення 05.09.2014).

18. Білоусько Я.К. Перспективи розвитку технічного забезпечення аграрного виробництва. *Економіка АПК*. 2004. № 1. С. 22-26.

19. Большая Советская Энциклопедия. Изд.3-е. М, 1973. Т.13. С.328.

20. Бондарчук Н.В. Проблеми оподаткування в сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес»*. 2016. Вип.249. С. 53-62.

21. Босак І.П. Інформаційне забезпечення управління підприємством: економічний аспект. *Регіональна економіка*. 2007. № 4. С. 193-195.

22. Брижань І.А. Кластерна модель розвитку сільського господарства Полтавської області. *Економіка і регіон*. 2011. № 2 (29). С. 75-81.

23. Бруханський Р.Ф. Проблеми і пріоритети інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України. *Економічний аналіз*. 2011. Вип. 9. Ч. 2. С. 69-71.

24. Буянова М.Э. Оценка эффективности создания региональных инновационных кластеров. *Региональная экономика*. 2012. № 2 (21). С. 54-62.

25. Важинський Ф.А. Кластеризація – фактор конкурентоспроможного виробничо-господарського потенціалу та ефективного розвитку сільських територій. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2013. Вип. 6 (104). С. 175-181.

26. Василик М.А. Основы теории коммуникации: учебник. Москва: Гардарики, 2003. 615 с.

27. Васильківський Д.М., Войнаренко М.П., Нижник В.М. Кластерна політика як чинник підвищення ефективності функціонування соціально-економічних систем. *Вісник економічної науки України*. 2017. № 1 (32). С. 25-30. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/123062> (дата звернення 05.03.2018).

28. Васільєва Л.М. Бондарчук Н.В., Бондарчук О.П. Методи і моделі

прийняття рішень в аналізі та аудиті: навчальний посібник. Дніпропетровськ: Вид-во «Свідлер А.Л.», 2010. 232с.

29. Васюта В.Б., Мормуль В.В. Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва. *Ефективна економіка*. 2013. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>. (дата звернення 25.06.2014).

30. Величко О.П. Логістика в системі менеджменту підприємств аграрного сектору економіки: монографія. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2015. 525с.

31. Винокурова М.В. Конкурентоспособность и потенциал кластеризации отраслей экономики Иркутской области. *ЭКО-информ*. 2006. № 12. С.73-91.

32. Виробничі запаси: облік і контроль: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / головний редактор І. Єгорова. Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2010. № 11. 175 с.

33. Витрати на виробництво продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2016 р.: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. – Київ, 2017. 26с.

34. Вишневецька О.В. Економічна оцінка ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах *Ефективна економіка*. 2015. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4151> (дата звернення 15.11.2016)

35. Відтворення та ефективність використання ресурсного потенціалу АПК (теоретичні і практичні аспекти) / відп. редактор акад. УААН В.М.Трегобчук. Київ: Ін-т економіки НАН України, 2003. 259с.

36. Вінніченко І.І. Інвестиційна діяльність аграрних підприємств: монографія. Донецьк: Юго-Восток, 2010. 442 с.

37. Віннічук Ю. Головнєв С. Хто ввозить в Україну нафтопродукти. URL: <http://www.theinsider.ua/business/53d9001ef32b6/> (дата звернення 07.12.2017)

38. Внесення мінеральних та органічних добрив під урожай

сільськогосподарських культур у 2009 році: статистичний бюлетень / Державний комітет статистики України. Київ, 2010. 43с.

39. Внесення мінеральних та органічних добрив під урожай сільськогосподарських культур у 2012 році: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2013. 52с.

40. Внесення мінеральних та органічних добрив під урожай сільськогосподарських культур у 2014 році: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2015. 52с.

41. Внесення мінеральних та органічних добрив під урожай сільськогосподарських культур у 2016 році: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ: Державна служба статистики України, 2017. – 55с.

42. Войнаренко М.П. Кластери в інституційній економіці: монографія. Хмельницький: ХНУ, ТОВ «Тріада-М», 2011. 502 с.

43. Гаврилко П.М. Зарубіжний досвід відродження аграрної економіки. *Світ Фінансів*. 2012. № 2. С. 171-176.

44. Гайдуцкий П.И. Межотраслевые связи в АПК. К.: Вища шк., 1988. 192с.

45. Гайдуцький П.І. Анализ и контроль экономических взаимоотношений предприятий АПК. М.: Агропромиздат, 1989. 160с.

46. Галузина С.М. Аспекты повышения роли учетно-аналитической информации в системе управления организацией: монография. СПб.: Знание, 2006. 392 с.

47. Гладких Д. Державне регулювання економіки за допомогою ціноутворюючих факторів. *Економіка України*. 2001. № 1. С.47-52.

48. Гнилицька Л. В. Обліково-аналітична інформація як визначальний чинник забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2011_3_2/Gnilicka.pdf (дата звернення 09.02.2012).

49. Гончаренко О.В. Інституціональні аспекти реалізації

інноваційних пріоритетів розвитку агропромислового виробництва. *Економіка. Управління. Інновації*. 2016. № 4 (16). URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM (дата звернення 11.02.2018).

50. Гончаренко О.В. Інституціоналізація агроінновацій: методологічний контекст. *Інноваційна економіка*. 2015. № 5 (61). С. 143-147.

51. Головня Ю.І. Формування агропромислових кластерів як фактор інноваційного розвитку в посткризових умовах. *Ефективна економіка*. 2013. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1921> (дата звернення 07.04.2014).

52. Грушецький С.М., Дідур В.В., Кутковецька Т.О. Зарубіжний досвід організації технічного сервісу. 2016. Київ. URL: <http://lib.udau.edu.ua/bitstream/123456789/4950/1> (дата звернення 07.07.2017).

53. Данкевич Є.М. Кормовиробництво як необхідна складова стратегії розвитку міжгалузевої інтеграції. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/8.1/099.pdf> (дата звернення 12.06.2017).

54. Дегтярьова І.О. Наукові та практичні аспекти застосування кластерного підходу в управлінні конкурентоспроможністю регіонів України URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Degtyaryova.pdf> (дата звернення 16.07.2017).

55. Демчук Н.І., Кисельова М.С. Інвестиційне забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2016. № 24. С. 21-26.

56. Денисенко М.П., Колос І.В. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством. *Економіка та держава*. 2006. № 7. С. 19-24.

57. Денисов В.Т., Ладощкин А.И. Принципы оптимизации материально-технического снабжения и транспортного обслуживания в региональных нефтедобывающих комплексах. *Вісник академії економічних наук України*. 2004. № 1. С.129-131.

58. Дзюбик С., Ривак О. Основи економічної теорії. К.: Основи, 1994 336с.

59. Добровський В.М., Гнилицька Л.В., Коршикова Р.С. Управлінський облік: навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц. / за ред. В.М. Добровського. К.: КНЕУ, 2003. 235 с.
60. Економіка і організація аграрного сервісу / П.О. Мосіюк, О.В. Крисальний, В.А. Сердюк та ін.; за ред. П.О.Мосіюка. К.: ІАЕ УААН, 2001. 501с.
61. Ефремов В.С. Стратегия бизнеса: Концепции и методы планирования: Учебное пособие. М.: Финпресс, 1998. 191с.
62. Єгорова О., Собакар В. Особливості організації експертних опитувань в економічних дослідженнях. *Теоретико-методологічні і науково-практичні засади інвестиційного, фінансового та облікового забезпечення розвитку економіки*: Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (15-16 листопада 2011 р.). URL: http://sophus.at.ua/publ/2011_11_15_16 (дата звернення 07.08.2017).
63. Єрмакова О.А. Економічна ефективність функціонування кластерів: оцінювання та аналіз впливу на конкурентоспроможність регіону *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 11 (137). С. 174-180.
64. Заверняева Л. Экономические отношения в АПК. *Вопросы экономики*. 1984. № 8. С.82.
65. Зарудна Н.Я. Облік і аналіз процесу постачання матеріальних цінностей: дис. канд. екон. наук: 08.00.09. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 215 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/865> (дата звернення 15.08.2017).
66. Збірник Положень (стандартів) бухгалтерського обліку: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / головний редактор О. Целуйко. Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2016. № 1. 187 с.
67. Зелепугин А. Развитие агросервисных отношений. *АПК: Экономика, управление*. 1995. №8. С.62-64.
68. Зиновьев Ф.В. Формирование эффективных механизмов хозяйствования в агропромышленном комплексе Крыма. Симферополь: Таврия, 2001. 260с.

69. Іванишин В.В. Перспективи розвитку ринку вторинної техніки в Україні. *Ефективна економіка*. 2012. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1508> (дата звернення 13.09.2013)
70. Іванченко Г.В. Оцінка очікуваної ефективності кластера як основа для прийняття рішень щодо кластероутворення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Випуск 6. Частина 1. С.136-139.
71. Ігнат'єв С.Є. Кому потрібні кластери в Україні. *НВ Бізнес*. URL: https://biz.nv.ua/ukr/experts/ignatyev_s/komu-potribni-klasteri-v-ukrajini-1275343.html (дата звернення 11.10.2017).
72. Ільчук В.П., Крот А.В. Фактори кластеризації економіки на прикладі будівельної галузі URL: http://www.nbuuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vcndtu/2009_38/1.htm (дата звернення 18.11.2011).
73. Імпорт дизельного палива в Україну у першому кварталі 2017 року залишився на рівні минулого року. *Нефтеринок*. URL: <http://www.nefterynok.info/uk/novini> (дата звернення 18.03.2018).
74. Інвентаризація як спосіб підтвердження даних бухгалтеру: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / головний редактор О. Целуйко. Дніпро: ТОВ «Баланс-Клуб», 2017. № 18. 94 с.
75. Казаков А. П. Карчевский П. А. Реферат-дайджест учебника: К.Макконнелла, С.Брю «Экономикс: принципы, проблемы и политика» (В2т.: Пер. с английского 11-го изд. – М.: Республика,1992) .М.: Менеджер, 1993. 176 с.
76. Капітальні інвестиції в Україні за січень-грудень 2016 року: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2017. 43с.
77. Катан Л.І. Павлова Г.Є. Фінансовий лізинг як інструмент інвестування підприємств агробізнесу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 22. С. 16-17.
78. Кизим М.О. Промислова політика та кластеризація економіки

України: монографія. Харків: ВД «Інжек», 2011. 304с.

79. Ковальова Ю.М. Кластер як нова форма організації та розвитку економіки. *Становлення сучасної науки: тези доповідей V міжнар. наук.-практ. конф.*, (м. Софія, 1-15 жовтня 2007 р.). Софія, 2007. Т.4. С. 54-55.

80. Кортич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: навчальний посібник. Київ, Кондор, 2004. 384с.

81. Кошельник В.М. Матеріально-технічне забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2014. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2920> (дата звернення 19.06.2015)

82. Купівля матеріально-технічних ресурсів для виробничих потреб сільськогосподарськими підприємствами у 2011 році: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2012. 44с.

83. Купівля матеріально-технічних ресурсів для виробничих потреб сільськогосподарськими підприємствами у 2012 році: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2013. 44с.

84. Купівля матеріально-технічних ресурсів для виробничих потреб сільськогосподарськими підприємствами у 2013 році: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2014. 44с.

85. Купівля матеріально-технічних ресурсів для виробничих потреб сільськогосподарськими підприємствами у 2014 році: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2015. 44с.

86. Купівля матеріально-технічних ресурсів для виробничих потреб сільськогосподарськими підприємствами у 2015 році: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2016. 42с.

87. Купівля матеріально-технічних ресурсів для виробничих потреб сільськогосподарськими підприємствами у 2016 році: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2017. 42с.

88. Купчишина О.А. Особливості державного регулювання в аграрному секторі. *Вісник ПДТУ. Серія. Економічні науки*. 2017. Випуск 33. С.109-114.

89. Куюн С. Ринок нафтопродуктів: із вогню та в полум'я. URL: https://dt.ua/energy_market/rinok-naftoproduktiv-iz-vognyu-ta-v-polum-ya-.html (дата звернення 06.04.2017).
90. Левченко В.А. Формирование и повышение эффективности использования материально-технической базы в сельском хозяйстве. Курск: Изд-во КГСХА, 2001. 474с.
91. Левченко Н.М. Організація обліку трансакційних витрат підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 1. С. 249-253.
92. Лемещенко Н.М. Матеріально-технічний потенціал як необхідний елемент розвитку сільськогосподарських підприємств Черкаської області. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Випуск 12-1. С. 153-157.
93. Литвиненко В.С. Облік і контроль трансакційних витрат у сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Київ, 2013. 20с.
94. Логістика для економістів. Витрати запасів. – URL: http://pidruchniki.com/71684/logistika/vitrati_zapasiv (дата звернення 06.11.2017).
95. Лукінов І.І. Економічні трансформації (наприкінці ХХ століття). К: Ін-т економіки НАН України. 1997. 456 с.
96. Лункіна Т.І., Павлюк Є.З Державна підтримка інтеграції та кооперації в АПК України: зарубіжний досвід та основні напрями. 2013. № 4. С. 27-39.
97. Лупенко Ю.О., Захарчук О.В., Моголова М.М. Наукове забезпечення техніко-технологічного оновлення аграрного виробництва в Україні. *Економіка АПК*. 2017. № 5. С. 5-12.
98. Лупенко Ю.О. Рентабельність у тваринництві найнижча з 2010 року. *Агропортал*. 2017. – URL: <http://agroportal.ua/ua/views/mnenie-eksperta/rentabelnost> (дата звернення 06.01.2018).
99. Льошенко В.О. Організація і удосконалення ринку матеріально-

технічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами». Дніпропетровськ, 2004. 20с.

100. Макаренко П.М. Аграрний сектор у світовій і національній економіці України / П.М.Макаренко, П.І.Лазаренко, І.Г.Кириленко, О.М.Леонтєв; за ред. П.М.Макаренка. Дніпропетровськ: Пороги, 1995. 372с.

101. Макаренко П.М. Державні пріоритети аграрної політики технічного оновлення АПК. *Формування і реалізації державної політики розвитку матеріально-технічної бази агропромислового комплексу в Україні*. К.: ІАЕ УААН, 2003. С. 191-195.

102. Макаренко П.М. Организация и экономический механизм адаптации аграрного хозяйствования к рыночно-предпринимательской среде: Монография. К.: Наукова думка, 1999. 621с.

103. Макаров Т.В. Когерентные волоконно-оптические системы передачи: ученик. Одесса: ОНАС им. А.С. Попова, 2009. 220 с.

104. Малік М.Й., Федієнко П.М., Орлатий М.К. Інтеграція - як фактор підвищення ефективності реформованих сільськогосподарських підприємств / М.Й.Малік, К.: ІАЕ, 2000. 39 с.

105. Мамедов А.И. Экономические взаимоотношения в региональных АПК. Москва: Агропромиздат, 1985. 207с.

106. Мамутов В.К., Чувпило О.О. Господарче право зарубіжних країн К.: Ділова Україна, 1996. 352 с.

107. Мамутов В.К. Кодификация хозяйственного законодательства Украины в рыночных экономических условиях. *Государство и право*. 1996. № 6. С.84-85.

108. Маркс К. Энгельс Ф. Вибрані твори в двох томах, т.1 «Наймана праця і капітал». К.: Держполітвидав УРСР, 1955. С.59.

109. Маркс К. Капітал. Твори. 2-е вид. Т.23. 847с.

110. Маркс К., Энгельс Ф. Введение (из экономических рукописей 1857-1858 годов). Соч. 2-е изд. Т.12 – 738с.

111. Мартинюк П.М., Федорчук Н.А. Теорія системи та математичне моделювання: навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2010. 225 с.
112. Мельник В.І., Кирилюк В.І. Аналіз технічного забезпечення аграрного виробництва України. *Науковий вісник НУБіП України. Серія економіка, аграрний менеджмент, бізнес.* 2016. № 249. С. 292-297. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Economica/article/viewFile/7388/7148> (дата звернення 09.04.2017).
113. Мельник В.М. Основи економічного аналізу. Київ.: Кондор, 2008. 128с.
114. Мельник Л.Ю., Корецький М.Х., Огаренко В.М. Економіка, власність і підприємство. Дніпропетровськ: «Січ», 2001. 612с.
115. Методичні рекомендації з експертної оцінки майна в підприємствах АПК. К.: ДОД ІАЕ, 2000.
116. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. К.: КНЕУ, 2008. 514с.
117. Могилова М.М., Білоусько Я.К., Підлісецький Г.М. Матеріально-технічне забезпечення аграрної галузі. *Економіка АПК.* 2013. № 2. С. 61-67.
118. Могилова М.М. Трансформації інституційного середовища відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств в Україні *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки.* 2016. № 1. С. 231-240. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2016_1_28 (дата звернення 12.05.2017).
119. Музичук М.М. Роль кластерних утворень у розвитку вітчизняної аграрної економіки. *Економіка АПК.* 2014. № 1. С. 142-145.
120. Нагорна І.І. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства ПВНЗ «Європейський університет». – URL: noviy.e-u.in.ua/.../241_nagorna_i.i_diagnostika_rivnja_ekonomichnoi_bezpeki_pidp (дата звернення 15.06.2017).
121. Науменко І. В., Науменко А.О., Мандич О.В. Інтегральна оцінка забезпечення ефективності використання ресурсного потенціалу аграрних

підприємств. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2015. № 5. С. 256-260.

122. Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей у сільському господарстві у 2012 році: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2013. 42с.

123. Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей у сільському господарстві у 2013 році: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2014. 41с.

124. Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей у сільському господарстві у 2014 році: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2014. 44с.

125. Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей у сільському господарстві у 2015 році: статистичний бюлетень. Київ, 2016. 43с.

126. Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей у сільському господарстві у 2016 році: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2017. 43с.

127. Нестерчук Ю.О. Вертикальна інтеграція у системі стратегічних цілей аграрної політики держави. *Актуальні проблеми економіки АПК: колективна монографія / за ред. Д.К. Семенди, О.І. Здоровцова. Умань: Сочінський. 2009. С. 75-135.*

128. Никонов А. А. Спираль многовековой драмы: аграрная наука и политика России (XVII-XX вв). М.: Энциклопедия российских деревень, 1995. 574 с.

129. Нікуліна В.Б. Сучасні проблеми розвитку регіональних агропромислових кластерних формувань URL: http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2010_30/statti/2_4.Htm (дата звернення 15.06.2014).

130. Новікова Н.Л. Реалізація економічних інтересів на основі узгодження. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 3. С. 48-49.

131. Олійник О.В. Економічний механізм розширеного відтворення в

сільському господарстві: монографія. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 288с.

132. Олійник О.В. Калашнікова Т.В. Державна підтримка матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств. *Економіка АПК*. 2012. № 7. С. 95-101.

133. Олійник О.В., Проценко Н.М. Підвищення економічної ефективності використання технічного потенціалу сільськогосподарських підприємств в рослинництві: монографія. Харків: ХНАУ, 2014. 299 с.

134. Олійник О.В. Проблеми інвестування в технічне переозброєння сільськогосподарського виробництва. *Формування ринкової економіки: зб. наукових праць*. Київ: КНЕУ, 2003. С. 236-240.

135. Олійник О.В. Проблеми фінансового забезпечення інтенсифікації виробництва сільськогосподарської продукції. Матеріали підсумк. наук. конф. професорсько-викладацького складу, аспірантів і здобувачів (22-25 січня 2014 р.). Х.: ХНАУ, 2014. Ч. I. 223 с.

136. Онищенко А. Применение показателей агроресурсного потенциала в управлении АПК. *Международный сельскохозяйственный журнал*. 1987. №4. С.43.

137. Ортинський В.Л., Керницький І.С., Живко З.Б., Керницька М.І., Живко М.О. Економічна безпека підприємств, організацій та установ. К.: Правова єдність, 2009. 541с.

138. Осипова Н.П. Соціологія: підручник / за ред. Н.П. Осипової. К.: Юрінком Інтер, 2003. 336с.

139. Основі економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2012 р.: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2013. 88с.

140. Основі економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2013 р.: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2014.

84с.

141. Основі економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2014 р.: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2015.

85с.

142. Основі економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2015 р.: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2016.

48с.

143. Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2016 рік: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2017.

23с.

144. Основні засоби України за 2016 рік: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. Київ, 2017. 17с.

145. Павлова Г.Є. Розвиток лізингу в технічному оновленні сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами». Дніпропетровськ, 2007. 20с.

146. Перебийніс В. І., Дроботя Я.А. Логістичне управління запасами на підприємствах: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2012. 279с.

147. Перебийніс В. І., Собчишин В.М. Логістичні стратегії матеріально-технічного постачання підприємств. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки*. 2011. Випуск 3. Том 2. С.345-353.

148. Першочергові заходи щодо розвитку аграрної логістики в Україні. Аналітична записка. – URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1589/> (дата звернення 15.02.2018).

149. Петров В.М., Токар А.В. Забезпечення зернозбиральними комбайнами сільського господарства України та іноземних країн. 2010. URL:

<http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/273/1> (дата звернення 04.05.2017).

150. Пешко Д.А. Производственные отношения в системе АПК: опыт, перспективы развития. Минск: Беларусь, 1987. 127с.

151. Пивовар П.В., Пивовар А.М., Дідух Д.М. Особливості матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах господарювання / International Journal of Innovative Technologies in Economy. 2017. № 1(7). С.98-103. URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/7564/1/IJITE_2017_1_7_98-103.pdf (дата звернення 09.01.2018).

152. Письменная Д.Н. Пути улучшения использования производственного потенциала в сельском хозяйстве. *Экономика сельского хозяйства*. 1985. С.34-35.

153. Підлісецький Г.М. Формування ринків матеріальних ресурсів АПК / за ред. Підлісецького Г.М. К.: Інститут аграрної економіки, 2001. 428с.

154. Пілявський В.І. Агропромислова інтеграція: види та організаційно-правові форми. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2011. № 1. С. 207-214.

155. Пічугіна М.А. Оцінка ефективності діяльності інноваційного кластеру. *Ефективна економіка*. 2010. № 6. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? (дата звернення 17.01.2012).

156. Плаксієнко В.Я., Ліпський Р.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: проблеми теорії і практики. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки*. 2013. Випуск 2 (7). – Том 2. – С.39-43. – URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/7.2/039.pdf> (дата звернення 17.07.2017).

157. Плаксієнко В.Я. Виробничі витрати та доходи сільського господарства в умовах розвитку ринкових відносин: монографія. Дніпропетровськ: Січ, 1997. 255с.

158. Плаксієнко В.Я., Саванчук Т.М. Обліково-аналітичний супровід

управління формуванням відносин в процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Наукові та прикладні аспекти удосконалення бухгалтерського обліку, економічного контролю та системи оподаткування*: колективна монографія / за заг. ред. В.Я. Плаксієнка. Полтава, 2018. С.9-24.

159. План рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затвердж. наказом Мінфіну України від 30.11.99 р. № 291. *Головні нормативні документи для бухгалтера: практичне керівництво «Бібліотека баланс»*. 2016. № 2. С. 22-24.

160. Податковий кодекс України від 02.12.10 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями. URL: zakon.rada.gov.ua/go/2755-17 (дата звернення 17.07.2017).

161. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.14. *Баланс*. 2015. № 85-86. С. 21-34.

162. Поплавський В.Г. Економічні засади агротехнічної політики. *Формування і реалізації державної політики розвитку матеріально-технічної бази агропромислового комплексу в Україні*. К.: ІАЕ УААН, 2003. С. 298-302.

163. Портна О.В. Контролінг: навчальний посібник. Львів: «Магнолія 2006», 2008. 240 с.

164. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1997 р. № 996-XIV. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 17.07.2017).

165. Про затвердження порядку надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Наказ Міністерства юстиції України від 10.06.16 р. № 1657/5. – URL: zakon.rada.gov.ua/go/z0839-16 (дата звернення 17.07.2017).

166. Про захист економічної конкуренції: Закон України від

11.01.01р. № 2210-III. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14 (дата звернення 17.07.2017).

167. Про інформацію: Закон України від 02.10.92р. № 2657-XII. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12 (дата звернення 26.05.2017).

168. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України № 469/97-ВР від 17 липня 1997 року зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/469/97-вр> (дата звернення 20.04.2016).

169. Производственно-хозяйственные связи в агропромышленном комплексе (организационно-правовые вопросы) / отв.ред. Ю.С.Шемшученко. К.: Наук.думка,1988. 288с.

170. Производственно-хозяйственные связи в агропромышленном комплексе (организационно-правовые вопросы) / З.А. Павлович, В.И. Семчик, М.И. Козырь и др.; отв.ред. Ю.С. Шемшученко. К.: Наукова думка, 1988. 288с.

171. Профессия - закупщик. Современные подходы к закупкам. URL: <https://evo.business/professiya-zakupshhik-sovremennye-podkhody-k-zakupkam> (дата звернення 17.04.2018).

172. Прус Ю.О. Аналіз організаційної структури аграрного виробництва в Запорізькій області. *Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси*. 2013. Вип. 10 (1). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%281%29__58 (дата звернення 23.11.2014).

173. Прус Ю.О. Аналіз стану технічного забезпечення галузі рослинництва в Запорізькій області. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2013. № 4. Т.1. С.199-208

174. Прус Ю.О. Інвестиційна діяльність в АПК України. *Молодий вчений*. 2017. № 1.1 (41.1). С. 68-72.

175. Родионова О.А., Дацкова Е.В. Институциональные преобразования и развитие интеграционных процессов в АПК. *Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий*. 2005. № 5. С. 39-42.

176. Розвиток аграрного виробництва як передумова забезпечення продовольчої безпеки України: аналітична доповідь / О.В. Собкевич, В.М. Русан, А.Д. Юрченко та ін.; за заг. редакцією Я.А. Жаліла. К.:НІСД, 2011. 104с. URL: <http://www.niss.gov.ua> (дата звернення 25.11.2015).

177. Россоха В.В., Науменко І.В. Інтегральна оцінка ефективності використання матеріально-технічної бази сільського господарства. *Економіка АПК*. 2017. № 1. С. 60-67.

178. Саблук П.Т. Формування і розвиток наукових основ забезпечення відтворювального процесу в аграрному виробництві. *Формування і реалізація державної політики розвитку матеріально-технічної бази агропромислового комплексу в Україні*. К.: ІАЕ УААН, 2003. С. 619-624.

179. Саблук П.Т. Формування та функціонування ринку агропромислової продукції: практичний посібник / за ред. П.Т. Саблука. К.: ІАЕ, 2000. 556с.

180. Саблук П.Т., Малік М.Й., Валентинов В.Л. Формування міжгалузевих відносин: проблеми теорії та методології. К.: ІАЕ, 2002. 294с.

181. Саванчук Т.М. Використання показників оборотності для оцінки процесу матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств. *Забезпечення сталого розвитку аграрного сектора економіки: проблеми, пріоритети, перспективи*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Дніпропетровськ, 29-30 жовтня 2015 р.). Дніпропетровськ: Типографія «Стандарт» (ПП Бойко В.В.), 2015. Т. 1. С. 99-100.

182. Саванчук Т.М. Агросервіс в системі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників. *Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку регіонів*: тези доповідей III Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Сімферополь, 19.04.2007 р.). Сімферополь: НІЦ КІПУ, 2007. С.258-260.

183. Саванчук Т.М. Бюджетування як елемент управління матеріальним забезпеченням. *Аграрна наука XXI століття: реалії та*

перспективи: матеріали II міжнародної наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 28.02.2012-01.03.2012). Дніпропетровськ: ДДАУ, 2012. Т 2. С. 46-47.

184. Саванчук Т.М. Взаємовідносини між суб'єктами ринку матеріально-технічних ресурсів для сільськогосподарського виробництва. *Вісник ХНАУ*. Серія «Економіка АПК і природокористування». Наукові засади реалізації аграрної політики в Україні. Харків: Вид-во ХНАУ, 2006. № 9. С.234-238.

185. Саванчук Т.М. Динаміка зміни обсягів придбання та цін на ресурси матеріального забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Економічні науки». Херсон, 2018. Випуск 29. С. 233-245 (0,82 д. а.).

186. Саванчук Т.М. Дослідження зовнішнього середовища функціонування аграрних підприємств в процесі їх матеріально-технічного забезпечення. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 20 квітня 2017 року). Полтава: РВВ ПДАА, 2017. Частина 2. С. 112-117.

187. Саванчук Т.М. Дослідження каналів надходження матеріально-технічних ресурсів на сільськогосподарські підприємства Дніпропетровської області. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 25-26.05. 2016 р.). Полтава: РВВ ПДАА, 2016. С. 63-65.

188. Саванчук Т.М. Дослідження способів розрахунків аграрних підприємств в процесі матеріально-технічного забезпечення. *Забезпечення сталого розвитку аграрного сектора економіки: проблеми, пріоритети, перспективи*: матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Дніпропетровськ, 30-31.10.2014 р.). Дніпропетровськ: ВПЦ «Гарант СВ», 2014. Т.2. С.25-26.

189. Саванчук Т.М. Застосування інструментарію контролінгу для

управління матеріально-технічним забезпеченням. *Забезпечення сталого розвитку аграрного сектора економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: тези доповідей III Міжнародної наук.-практ. інтернет-конференції* (Дніпропетровськ, 30-31 жовтня 2012 р.). Дніпропетровськ: ТОВ «Квітка», 2012. Том 1. С.108-110.

190. Саванчук Т.М. Значення АВС-аналізу для управління матеріально-технічним забезпеченням аграрних підприємств. *Облік, аудит, оподаткування та звітність: наукові підходи, практичні аспекти та освітні пріоритети: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції*, (Дніпропетровськ, 14-16 травня 2013 р.). Дніпропетровськ: Видавець Біла К.О., 2013. С. 48-50.

191. Саванчук Т.М. Значення аналітичної інформації про контрагентів для управління матеріально-технічним забезпеченням аграрних підприємств. *Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітні аспекти: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської наук.-практ. конф.* (Дніпро, 30-31.03. 2017 р.). Дніпро: НМетАУ, 2017. С. 270-274. – URL: <https://nmetau.edu.ua/ua/mscience/i10/p2219> (дата звернення 30.04.2017).

192. Саванчук Т.М. Інвентаризація як метод контролю в системі управління матеріально-технічним забезпеченням аграрних підприємств. *Фінансово-облікове забезпечення сталого розвитку аграрного сектора України: колективна монографія / за заг. ред. Л.І. Катан та Н.І. Демчук.* Дніпро: Пороги, 2017. С. 507-517 (0,43 д.а.).

193. Саванчук Т.М. Інформаційне забезпечення управління процесом постачання в аграрних підприємствах. *Причорноморські економічні студії.* Науковий журнал. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. 2017. Випуск 15. С.115-120.

194. Саванчук Т.М. Інформаційні запити системи управління формуванням відносин в процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Облік, аудит, оподаткування та*

звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств: тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Дніпро, 10-11 травня 2018 р.) – Дніпро: ННІЕ, 2018. С.126-129. URL: <https://www.dsau.dp.ua/ua/page/konferenc-2018-r.html> (дата звернення 01.06.2018).

195. Саванчук Т.М. Капітальні інвестиції як прояв відносин в процесі технічного та інфраструктурного забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітнянські аспекти*: Збірник наукових праць за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Дніпро, 29-30 березня 2018 р.). Дніпро: НМетАУ, 2018. С. 598-604. URL: https://nmetau.edu.ua/file/conf-nmetau_accounting_2018.pdf (дата звернення 28.04.2018).

196. Саванчук Т.М. Матеріально-технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств – пріоритетний напрямок аграрної політики України. *Збірник наукових праць Луганського національного аграрного університету* (Серія «Економічні науки») / за ред. В.Г.Ткаченко. Луганськ: Вид-во ЛНАУ, 2006. № 61(84). С.123-126.

197. Саванчук Т.М. Методика оцінки матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських виробників. *Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку Придніпров'я*: матеріали III регіональної наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 26-28.02.2009 р.). Дніпропетровськ: Друкарня ДДАУ, 2009. Т.1. С.38-39.

198. Саванчук Т.М. Механізм та форми економічних відносин в сфері матеріально-технічного забезпечення аграрного сектору. *Ринкові механізми управління економікою*: матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та здобувачів ННІЕ ДДАУ за підсумками науково-дослідної роботи у 2005 році (Дніпропетровськ, 02.03.2006 р.). Дніпропетровськ: ДДАУ, 2006. С.66-67.

199. Саванчук Т.М. Міжгалузеві економічні відносини в системі

матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва. *Держава та регіони*. Серія: Економіка і підприємництво / за ред. О.І. Дачія. Запоріжжя: Гуманітарний університет «ЗІДМУ», 2006. № 5. С. 257-259.

200. Саванчук Т.М. Основні напрямки обліково-аналітичного забезпечення управління процесом постачання матеріальних ресурсів в аграрних підприємствах. *Аграрна наука XXI століття: реалії та перспективи*: тези доповідей наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 25-24 лютого 2014 р.). Дніпропетровськ: ВПЦ «Гарант СВ», 2014. Том 1. С.38-39.

201. Саванчук Т.М. Різновиди економічних відносин в сфері матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських виробників. *Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку Придніпров'я*: Матеріали II регіональної наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 26-28.02.2008 р.). Дніпропетровськ: ДДАУ, 2008. С.144-146.

202. Саванчук Т.М. Складові матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств та його сутність. *Вісник Білоцерківського державного аграрного університету*: зб.наук.праць. Біла Церква, 2007. Вип.45. С. 59-62.

203. Саванчук Т.М. Стан і тенденції технічного забезпечення аграрних підприємств Дніпропетровської області. *Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку Придніпров'я*: матеріали I регіональної наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 26-28.02.2007 р.). Дніпропетровськ: ДДАУ, 2007. С.122-123 (0,11 д.а.).

204. Саванчук Т.М. Формування витрат в процесі управління матеріально-технічним забезпеченням сільськогосподарських підприємств *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Полтава, 20.04.2018 р.). Полтава: ПДАА, 2018. С.351-354.

205. Саванчук Т.М. Формування цінового механізму в галузі машинобудування. *Економіка і управління в промисловості*: матеріали

Всеукраїнської наук.-практ. конф., яка присвячена 70 річчю факультету економіки і менеджменту НМетАУ (Дніпропетровськ, 26-28.10.2005 р.). Дніпропетровськ: НМетАУ, 2005. Том.1. С. 37-38.

206. Саванчук Т.М. Суть матеріально-технічного забезпечення аграрних товаровиробників. *Соціально-економічні проблеми регіонального розвитку: Матеріали VIII науково-практичної конференції* (Павлоград, 10.11.2006 р.). Павлоград: ЗПЕУ, 2006. С.258-259.

207. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. 4-е изд., пере раб. И доп. Минск: ООО «Новое знание», 2000. 688с.

208. Самойлик Ю.В. Матеріально-технічне забезпечення АПК: тенденції, механізми, перспективи. *Економіка і регіон*. 2014. № 4 (42). С. 17-22.

209. Сатановська О.В. Роль держави в регулюванні економічних відносин. *Економіка України*. 1999. № 11. С.36-44.

210. Сидоров Я.О. Державна політика розвитку кластерів як складова частина формування інноваційної моделі сільського господарства: аграрно-правовий погляд. *Підприємство, господарство і право*. 2017. № 2. С.115-120.

211. Ситник В.П. Формування і реалізація державної політики розвитку матеріально-технічної бази АПК в Україні. *Економіка АПК*. 2003. № 2. С. 19-29.

212. Сич Є.М., Бойко О.В. Національна кластерна політика забезпечення конкурентоспроможності країни на ринку транспортних послуг URL: jrn1.nau.edu.ua/index.php/SR/article/download/7026/7853 (дата звернення 28.04.2017).

213. Сільське господарство Дніпропетровської області: статистичний збірник / Головне управління статистики у Дніпропетровській області. – Дніпропетровськ, 2005. 75 с.

214. Сільське господарство Дніпропетровської області: статистичний збірник / Головне управління статистики у Дніпропетровській області / за ред. І.В. Данилової. Дніпро, 2017. 175 с.

215. Сільське господарство України за 2008 рік: статистичний збірник / Державний комітет статистики України. Київ: ДП «Інформаційно-аналітичне агенство», 2009. 370с.
216. Сільське господарство України 2012: статистичний збірник / Державна служба статистики. Київ, 2013. 392 с.
217. Сільське господарство України 2013: статистичний збірник / Державна служба статистики. Київ, 2014. 390 с.
218. Сільське господарство України 2014: статистичний збірник / Державна служба статистики. Київ, 2015. 379 с.
219. Сільське господарство України за 2015 рік: статистичний збірник / Державна служба статистики. Київ, 2016. 360 с.
220. Сільське господарство України 2016: статистичний збірник / Державна служба статистики. Київ, 2017. 246 с.
221. Соловьев Н.Ф. Аграрные реформы и стратегия возрождения материально-технического потенциала села. *Формування і реалізації державної політики розвитку матеріально-технічної бази агропромислового комплексу в Україні*. К.: ІАЕ УААН, 2003. С. 232-237.
222. Статистичний щорічник Дніпропетровської області за 2016 рік / Головне управління статистики у Дніпропетровській області Дніпро, 2017. 488с.
223. Статистичний щорічник України за 2004 рік. / Державний комітет статистики. Київ: Видавництво «Консультант», 2005. 591с.
224. Статистичний щорічник України за 2007 рік / Державна служба статистики України. – Київ: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2008. 571с.
225. Статистичний щорічник України за 2010 рік / Державна служба статистики України. Київ: ТОВ «Август Трейд», 2011. 559с.
226. Статистичний щорічник України за 2012 рік / Державна служба статистики України. Київ: 2013. 551с.
227. Статистичний щорічник України за 2014 рік / Державна служба статистики України. Київ: Держаналітінформ, 2015. 585с.

228. Статистичний щорічник України за 2016 рік / Державна служба статистики України Київ, 2017. 610 с.
229. Тарасов А.Ф. Аграрно- промышленные комплексы (социально-экономические аспекты формирования и развития) / под ред. А.Ф.Тарасова. М.: Мысль, 1973. 247с.
230. Тарасович Л.В. До питання про світовий досвід застосування засобів хімізації. URL: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2008/Economics/29376.doc.htm (дата звернення 25.07.2017).
231. Телішевська О.Б. Фактори, які визначають витрати на логістично-постачальницьку діяльність підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. – 2013. Вип. 23.17. С. 390-397.
232. Трегобчук В.М. Економічні проблеми відтворення і модернізації ресурсного потенціалу АПК. *Економіка АПК*. 1999. №1. С.54-58.
233. Україна в цифрах 2010: статистичний збірник / [за ред. О.Г. Осауленка]; Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] // URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>, вільний. – Назва з екрану.
234. Україна з початку року збільшила імпорт нафти та нафтопродуктів. *УНІАН*. URL: <https://economics.unian.ua/energetics/2117866> (дата звернення 20.04.2018).
235. Ускова Т.В. Управление устойчивым развитием региона: монография. Вологда: ИСЭРТ РАН, 2009. 355 с.
236. Ульянченко О.В., Прозорова Н.В. Особливості організації виробничих послуг. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2016. № 2. С.292-300.
237. Фролов И.Т. Философский словарь / под ред. И.Т. Фролова. М.: Республика, 2001. 719 с.
238. Фролов В.И. Экономический механизм межхозяйственных связей в АПК. М.: Агропромиздат, 1989. 144с.
239. Хамініч С.Ю. Економічний розвиток сільськогосподарської галузі України: теоретичний аспект. *Вісник Сумського національного*

аграрного університету Серія «Економіка і менеджмент». 2016. Випуск 70. Т.12. С. 3-7.

240. Хамініч С.Ю., Данько Ю.І. Відмінності в оцінюванні впливу чинників зовнішнього середовища на системи забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. № 42. Т.1. URL: <http://ven.chdtu.edu.ua/article/view/110640> (дата звернення 20.04.2017).

241. Хорунжий М.Й. Аграрна політика: навч. посібник . К.: КНЕУ, 1998. 240с.

242. Хутник Ф., Заборски И. Комплексное обслуживание сельскохозяйственных предприятий. М.: Агропромиздат, 1986. 232с.

243. Цивільний кодекс України від 16.01.03р. № 435-IV. URL: zakon.rada.gov.ua/go/435-15 (дата звернення 20.03.2018).

244. Цюрюпа С.В. Класифікація інформації та способи її відображення для використання в діяльності підприємства. *Вченні записки Університету «КРОК»*. Київ: Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК», 2013. Вип. 33. С. 231-235.

245. Черевко Г., Горбонос Ф. Теоретичні аспекти економічних взаємовідносин як основи кооперації в аграрному секторі. *Економіка України*. 2004. № 8. С. 63-71.

246. Череп А.В. Економічний аналіз: навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 160с.

247. Шаманська О.І. Система оцінки ефективності управління ресурсним потенціалом підприємств АПК. *Ефективна економіка*. 2016. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4776> (дата звернення 20.08.2017).

248. Шибанін В.С. Основні напрямки системного оновлення матеріально-ресурсного потенціалу в аграрному секторі економіки. *Економіка АПК*. 2003. №2. С.44-47.

249. Шевченко Я.М. Проблеми підвищення ефективності цивільного законодавства у сфері цивільно-правових відносин. *Концепція розвитку законодавства України*: матеріали науково-практичної конференції, (м. Київ, травень 1996 р.). К.: Інститут законодавства Верховної ради України, 1996. С. 35-42.

250. Шкода М.С. Удосконалення управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*: Збірник наукових праць. 2011. Випуск 33. С.356-363.

251. Шпикуляк О.Г. Агрохімічне обслуговування сільськогосподарських підприємств як інноваційна детермінанта їх ефективності. *Ефективна економіка*. 2012. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1076> (дата звернення 23.02.2013).

252. Штангрет А.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства. *Вісник асоціації докторів філософії України*. 2015. № 1. URL: <http://aphd.ua/publication-31/> (дата звернення 20.04.2016).

253. Экономика и организация сельскохозяйственного производства: учеб.пособие / Г.И. Зинченко, В.А.Абрамов, А.Н.Платонов и др.; под ред. Зинченко Г.И. и др. М.: Мысль, 1979. 471с.

254. Юргутіс І.А. Передумови формування системи екологічного менеджменту в Україні. *Формування і реалізація державної політики розвитку матеріально-технічної бази агропромислового комплексу в Україні*: матеріали п'ятих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників, (28-29 січня 2003 р.). К.: ІАЕ УААН, 2003. С. 274-279.

255. Ющак Ж.М. Бухгалтерський облік і контроль трансакційних витрат: теорія і методика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Житомир, 2010. 23с.

256. 2017 - Monitoring and evaluation: Reference Tables. – OECD.Stat. – .

– URL: http://stats.oecd.org/viewhtml.aspx?datasetcode=MON2017_REFERENCE_TABLE&lang=en# (дата звернення 17.02.2018)

257. Buzacott, J. A., Corsten H., Gössinger R. and Schneider H. M., 2012. Production planning and control: basics and concepts. Verlag, Oldenbourg, 278 pp.

258. Engelhardt, P. R., System für die RFID-gestützte situations-basierte Produktionssteuerung in der auftragsbezogenen Fertigung und Montage. Doctoral dissertation, Technischen Universität München. 2015.

259. Nesterenko S.A. Clusters as a form of enterprise's competitiveness management. *Економіка АПК*. 2014. № 1. С. 52-56.

260. Oliinyk O. V., Makohon V.V., Horokh O.V., Skoromna O.Yu. Cost management of oil products and services payment of the third organization in wheat production. *Економіка АПК*. 2017. № 12. С. 20-27.

261. Reed G., Hickey G. M. Contrasting innovation networks in smallholder agricultural producer cooperatives: Insights from the Niayes Region of Senegal. *Journal of Cooperative Organization and Management*. 2016. №4(2). P. 97-107.

262. Savanchuk T.N. Clusterization, as method of decision of problems of logistical support of agrarian enterprises. *The providing of sustainable development of agricultural sector for its innovative base: collective monograph / under the general editorship of G.Pavlova and L.Vasilieva*. Science and Education Ltd (Registered in ENGLAND&WALES, Registered Number: 08878342) OFFICE 1, VELOCITY TOWER, 10 ST. MARY'S GATE, SHEFFIELD, S YORKSHIRE, ENGLAND,S14LR,2015.P.166-172.

263. Werner H. Supply Chain Management: Grundlagen, Strategien, Instrumente und Controlling. Springer-Verlag. Berlin, Heidelberg, 2013. 356 pp.